

Metodinė priemonė filmui „Statom j rėmus“ aptarti

NEPA—
TOGUS
KINAS

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

LIETUVOS
KINO
CENTRAS

„Statom į rėmus“

Organizacijų „Copper Views“ ir „Ethiopian Film Initiative“ produktas

Scenarijaus autoriai, prodiuseriai ir režisieriai **Ilja Kok ir Willem Timmers.**

Garso dizainas **Robin Fuller.**

Muzika **Tewoldebirhan Girmay.**

Operatorius **Yidnekachew Shumete.**

Geriausio filmo apdovanojimas Kazertos (Italija) **Etnografinių filmų festivalyje „Intymus objektyvas“**, Geriausio trumpojo dokumentinio filmo apdovanojimas **Fargo kino festivalyje** (Jungtinės Amerikos Valstijos) ir kiti.

Šalis: Etiopija, Nyderlandai,

Metai: 2012 m.

Trukmė: 25 min.

Temos: stereotipai, kultūrų sandūra, turizmas, vizualinė kultūra (fotografija), sveikumas, autentiškumas, etika.

Metodas tinkamas šiems dalykams: dorinis ugdymas (etika), gimtoji ir kitos kalbos, menai (fotografija, kinas).

Grupės dydis: 16-20 mokinių.

Filme liečiamos žmogaus teisės: teisė į gyvybę, teisė į privatumą, saviraiškos teisė, teisė į sveikatai ir gerovei pakankamą gyvenimo lygį, teisė į teisingą ir tinkamą atlygį, teisė laisvai dalyvauti bendruomenės kultūriniame gyvenime, teisė į savo atvaizdą.

Filmo peržiūros ir aptarimo tikslai:

- Pažinti kitos šalies kultūrą;
- Mokyti vartoti kino kalbą;
- Įvertinti savuosius turistavimo įpročius;
- Apmąstyti kultūrinius stereotipus;
- Lavinti kritinio mąstymo, emocinio raštingumo, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius;
- Ugdyti savivoką ir empatiją.

Užsiėmimo trukmė: 1,5 val.

Pastabos mokytojams ruošiantis filmo peržiūrai. Filme rodoma nuoga moters krūtinė, nuogi vaikai. Reikia apie tai perspėti mokinius, o jeigu jiems nepriimtina žiūrėti tokius vaizdus, rinktis žiūrėti ir aptarti atskirus filmo epizodus.

REIKALINGOS PRIEMONĖS:

Mobilieji telefonai ar kitokia prieigos prie pokalbių svetainių galimybė.

FILMO APRAŠYMAS:

Filmo siužeto pagrindas – Nyderlandų turistų viešnagė Rytų Afrikos valstybės Etiopijos mursių gentyje. Operatoriaus kamera seka mursių genties moters Nadongos Regės ir nyderlandietės turistės Nelės Kapteijn susitikimą, o kūrybinė komanda sudaro sąlygas moterims išsakyti lūkesčius ir įspūdžius.

FILME APTARIAMA PROBLEMATIKA IR KONTEKSTAS:

Mursių gentis gyvena Omo upės baseino teritorijoje Etiopijos valstybėje Afrikoje. Genties moterys žinomos dėl tradicijos puošti apatinę lūpą didelėmis molinėmis arba medinėmis lėkštėmis, o ausis neįprastai dideliais, gausiai dekoruotais auskarais. Kasmet gentį aplanko šimtai turistų, sumokančių už galimybę nufotografuoti genties moteris, ir šios lėšos tampa pagrindiniu genties pajamų šaltiniu. Norėdami daugiau užsidirbti, mursiai ėmėsi iškreipti tradiciją – puošti taip, kaip niekada nebuvo puošiamasi. Taip elgiantis blėsta autentiška genties kultūra. Filme vaizduojama dviejų skirtingų kultūrų sankirta, išryškėjanti kalbinant mursių genties moterį ir į Etiopiją atvykusią turistę iš Nyderlandų. Filme ryški turizmo neigiamo poveikio bendruomenių tradicijoms problema.

Filmo režisierius Vilemas Timersas yra baigęs antropologijos ir turizmo studijas. Jis teigia, kad filmas „Statom į rėmus“ yra vienas iš svarbiausių įvykių jo gyvenime, vienas iš tų, kurie iš esmės pakeičia jo kryptį. Niekada neturėjęs ambicijų tapti kino kūrėju, nuvykęs į mursių gentį kaip turistų grupės vadovas suvokė, kad būtina sukurti filmą ir atkreipti visuomenės dėmesį į šios genties gyventojų pažeidžiamumą.

KONTEKSTAS LIETUVOJE

Filmas „Statom į rėmus“ rodytas Lietuvos kino teatruose 2013 metų „Nepatogaus kino“ festivalyje kaip programos „Pasaulis 2015“ dalis, ir nuo tada Lietuvos keliautojai itin susidomėjo mursių gentimi, imta publikuoti kelionių įspūdžius spaudoje.

Svarbu ir tai, kad Lietuva maža šalis, bet į ją plūsta turistai. Todėl kyla klausimas, kaip ją veikia kultūrinis turizmas. Iki 2019 m. turizmo priežiūros veiklą vykdė Valstybinis turizmo departamentas prie Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos. Nuo 2019 metų sausio 1 dienos turizmo paslaugų teikėjų veiklos priežiūrą vykdo Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, turizmo rinkodarą - VšĮ „Keliauk Lietuvoje“, turizmo infrastruktūros vystymo ir turizmo politikos klausimus sprendžia Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. Turizmas Lietuvoje ir teisinis jo reglamentavimas gali tapti viena iš domėjimosi sričių po filmo peržiūros.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

Prieš filmo peržiūrą (galima rinktis kelis variantus):

1. Klausama „Ar mėgstate keliauti?“ Jeigu atsakoma „ne“, teiraujamasi, kodėl. Jeigu atsakoma „taip“, klausama „Kodėl keliaujate?“ Siekiant silpnesnių kalbinių įgūdžių mokinių įtraukos, jiems pateikiama lentelė (1 priedas), kur numatytos galimos kelionių priežastys.
2. Pavadinimo reikšminių žodžių analizė – sužadinimas. Kokių asociacijų kyla, kai išgirstate veiksmažodį „statom“? O daiktavardį „ribos“? Jei mokiniai aktyvūs, galima sudaryti temos žemėlapij.
3. Kokio filmo tikėtės? Mokinių atsakymai gali būti įvairūs – žanras, tema, problemos; nereikia riboti. Pavyzdžiui, mokiniai gali atsakyti „apie aferistus“, „apie pakalikus“, „apie vikingus“, „detektyvą“, „siaubo“.
4. Aptarkime filmo plakatą (2 priedas). Kiek panaudota spalvų, kokios jos? Kaip jus veikia šios spalvos? Ką matote pavaizduota (svarbu, kad pastebėtų du žmones; jei nesupras, kas „kyšo“ iš vieno žmogaus lūpos, galima rinktis – atskleisti ar ne: jautresnę grupę vertėtų perspėti)? Kodėl veidai vienas kitą dengia? Kokių įžvalgų turite apie filmo temas?

5. Ar mėgstate fotografuoti, filmuoti? Kodėl? Kaip dažnai tai darote? Ar mėgstate būti fotografuojami, filmuojami? Kodėl? Kaip dažnai tenka patekti į objektyvą? Kaip tada jaučiatės?

Po filmo peržiūros

1. Filmas visų pirma meno kūrinys ir jis veikia emocijas. Paprašykite dalyvių įvardyti jausmus, kurie juos apėmė po filmo peržiūros. Galite naudotis emocijų ratu (3 priedas).
2. Paprašykite mokinių savuosius įspūdžius parašyti mokytojui(-ai) individualia žinute. Galima naudoti ir virtualią lentą, pavyzdžiui, „Padlet“, tai priklauso nuo grupės: jeigu grupė nediršta būti atvira, individualios žinutės – geras sprendimas, be to, mokytojas(-a) gali iškart reaguoti ir, atsakydamas(-a) į žinutę, numatyti individualių, konkrečiam mokiniui skirtų papildomų klausimų. Įprastai mokiniams patinka, kai su jais individualiai bendraujama virtualioje erdvėje, jie jaučia, kad jais domimasi, be to, daug suspėjama per trumpą laiką.
3. Pasiūlykite mokiniams perskaityti bendraamžių atsiliepimus (4 priedas). Su kuo sutinkate? Kam prieštaraujate? Kas pastebėta, ko nepastebėjote jūs? Galima klasėje pateikti ir organizuoti diskusiją arba sukarpyti ir išdalinti mokiniams, tada kalbėtis. Šiame priede yra ir klausimų, kuriuos galima nukopijavus rodyti ekrane ir diskutuoti, kalbėtis.
4. Analizuokite kino kalbą:
 - 4.1. Įsižiūrėkite į nuotrauką (5 priedas). Apibūdinkite kadro planą (labai stambus) ir kameros rakursą (per petį). Kada taip filmuojama? Į ką atkreipiamas žiūrovo dėmesys, pasirenkant tokį planą ir rakursą (į detalę, šiuo atveju į sorų kruopas, kurios yra pagrindinis genties maistas, o jas trinti ir ruošti košę yra kasdienis genties moterų darbas)?
 - 4.2. Nors gentis garsėja būtent moterų lūpų ir ausų puošmenomis, turistus į genties kaimą įleidžia vyrai. Įsižiūrėkite į porą kadru, kuriuose nufilmuoti vyrai (6 priedas). Apibūdinkite juos. Perskaitykite kelis lietuvių turistų straipsnius (žiūrėti informacijos šaltinių sąrašą) apie šią gentį ir palyginkite jų įspūdžius su savaisiais.
 - 4.3. Įsižiūrėkite į 7 priede pateiktus filmo kadrus. Įvertinkite jų reikšmę filme.
 - 4.4. Aptarkite 8 priede pateiktus kadrus. Koks pasirinktas planas? Kas tokį planą pasirinkus perteikiama? Koks kameros rakursas? Kaip jį interpretuojate?
 - 4.5. Palyginkite 9 priede pateiktuose kadruose užfiksuotas musių genties moters Nadongos emocijas. Aptarkite, kokios detalės veide žymi jūsų įvardytas emocijas.

Prisiminkite filmą, į ką jį šiuose kadruose žiūri, ką sako? Kodėl tai svarbu filmo siužetui?

4.6. 10 priede pateiktuose kadruose – fotoaparatas turistės Nelės rankose ir jos pačios veidas. Kokia informacija perteikiama gretinant šiuos kadrus?

4.7. 11 priede pateikti baigiamieji filmo kadrai. Remdamiesi jais, aptarkite pagrindinių veikėjų gyvenimo sąlygas, interesus, atsakykite į klausimą, ar įmanoma taip gyvenantiems žmonėms vieniems kitus suprasti.

4.8. Išjungus vaizdą klausomasi pasirinkto filmo epizodo garso takelio (galima rinktis kulminaciją, kur vis intensyviau mušamas būgnas). Kokį jausmą kelia šie garsai? Kaip jie papildė filmo turinio suvokimą?

5. Jei buvo pasirinkta 3-ioji užduotis prieš filmo peržiūrą, baigiant svarbu aptarti, ar pasiteisino mokinių lūkesčiai, pavyzdžiui, jei mokiniai tikėjosi pamatyti vikingus, aptarti, ar buvo filme elementų, būdingų kinui apie juos, o jei tikėjosi siaubo filmo, ar buvo jame kas nors siaubinga.
6. Perskaitykite, kaip filmas buvo pristatomas portale „7 meno dienos“: „Iljos Koko ir Willemo Timmerso filmas „Statom į rėmus“ („Framing the Other“, Olandija, 2011) rodo, kaip primityvus kultūrinis turizmas griauja vietos gyventojų tradicijas. Kasmet tūkstančiai turistų iš Vakarų atvyksta į Etiopijos pietus pažiūrėti į mursi genties moteris: jų apatinėse lūpose įstatytos medinės lėkštutės, spalvoti piešiniai ant nuogo kūno ir keisti drabužiai atrodo egzotiškai“ (<https://www.7md.lt/kinas/2013-10-18/Nepatogus-kinas-provokuoja-agituoja-erzina>) ir „Skalvija“: „Šiame trumpame filme susikerta praeitis ir dabartis, kultūriniai stereotipai ir žmonių kvailumas. Nors daugelyje vietų komiškas, bet kartu ir šokiruojantis filmas apie tai, kaip primityvus kultūrinis turizmas griauja vietos gyventojų tradicijas.“ (<https://skalvija.lt/filmas/statom-i-remus/>) ir parašykite savąjį filmo pristatymą.
7. Užduotis 11-os, 12-os klasės mokiniams (tiems, kuriems jau yra 18 metų). Filmą žymimas N-13, o norint perskaityti straipsnius, kuriuose rašoma apie musių gentį, reikalaujama patvirtinimo, kad asmuo ne jaunesnis negu 18 metų. Palyginkite filmą ir straipsnius. Kuo skiriasi jų turinys, stilius, kad filmą galima žiūrėti jaunesniems asmenims nei skaityti straipsnius.

8. Išklauskite ir į gimtąją kalbą išverskite tinklaraidę, pasiekiamą per šią nuorodą <https://www.der.org/der-podcast-filmmaker-willem-timmers-on-framing-the-other/>
9. Mokiniams labai patinkanti užduotis – fotografuoti. Dirbama poromis. Mokinių paprašoma apmąstyti koncepciją, „į kokius rėmus norėtų įstatyti“ savo klasioką(-ę), tai yra, kaip nori jį (ją) nufotografuoti. Tada nuotraukos koncepciją aptaria poroje, o kai sutaria, vienas kitą nufotografuoja (12 priedas) ir siunčia mokytojui ar įkelia į virtualią lentą, kartu pateikia trumpą aprašą.

Keletas informacijos šaltinių

1. Baltijos šalių Kultūrinio turizmo politikos dokumentas – UNESCO Lietuvos nacionalinė komisija, prieiga internetu https://unesco.lt/uploads/file/failai_VEIKLA/kultura/kulturinis_turizmas/Baltijos_saliu_kulturinio_turizmo_politikos_dokumentas.pdf
2. Biržytė Giedrė, Sutkienė Marijona. Filmą apie Afrikos gentis išnaudojantį turizmą sukūrusi režisierė: „Jų niekas neatsiklausia“ – Portalas „15 min“, 2013-10-28, prieiga internetu <https://www.15min.lt/pasaulis-kiseneje/naujiena/kelioniu-istorijos/filma-apie-afrikos-gentis-zalojanti-turizma-sukurusi-rezisiere-ju-niekas-neatsiklausia-639-380636>
3. Framing the Other – Portalas „Copper Views“, prieiga internetu <https://www.copperviews.com/framing-the-other>
4. Kaip gražinasi mursi genties moterys – Portalas „ve.lt“, 2021-02-21, prieiga internetu <https://ve.lt/naujienos/savaite-ekspresas/se/kaip-grazinasi-mursi-genties-moterys-1856068>
5. Kelionių organizatorė apie Etiopijos moteris: kas mums žiauru, joms – tradicijos – Portalas „lrt.lt“, 2017-08-24, prieiga internetu <https://www.lrt.lt/naujienos/veidai/14/184072/kelioniu-organizatore-apie-etiopijos-moteris-kas-mums-ziauru-joms-tradicijos>
6. Košmaras „pamirštoje žemėje“: moterų kančios šokiruoja – Portalas „tv3.lt“, 2016-10-02, prieiga internetu <https://www.tv3.lt/naujiena/uzsienis/kosmaras-pamirstoje-zemeje-moteru-kancios-sokiruoja-n885438>
7. LaTosky Shauna. Framing the Other: When Strangers Meet in the Name of Tourism – American Anthropological Association's Journal "American Anthropologist", 2014-03-24, prieiga internetu <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/aman.12084>, taip pat https://www.willemtimmers.com/_files/ugd/b73b5d_35f2d696d7d0498db6c48fe8a425da93.pdf
8. Lietuvos kaip šalies turizmui vertinimas: kokybinio tyrimo rezultatai – Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos, prieiga internetu <http://www.tourism.lt>

[lt/uploads/documents/Lietuvos_kaip_salies_turizmui_vertinimas_Kokybinio_tyrimo_ataskaita.pdf](https://www.15min.lt/uploads/documents/Lietuvos_kaip_salies_turizmui_vertinimas_Kokybinio_tyrimo_ataskaita.pdf)

9. Morkūnas Algirdas. Pas karingą ir įspūdingą mursių gentį Etiopijoje lietuvį lydėjo kareivis su AK-47 – Portalas „15min“, 2019-11-26, prieiga internetu <https://www.15min.lt/pasaulis-kiseneje/naujiena/kelioniu-istorijos/pas-karinga-ir-ispudinga-mursiu-genti-etiopijoje-lietuvi-lydejo-kareivis-su-ak-47-639-1237480>
10. Petrošiūtė Nijolė. Mursiai – karingiausia Etiopijos gentis – Portalas „Šilalės artojas“, 2022-10-10, prieiga internetu <https://silales-artojas.lt/naujienos/musu-dienu-istorija/4263-mursiai-karingiausia-etiopijos-gentis>
11. Sėlenis Darius. Keliautojas E. Kolevaitis: „Etiopija – šalis muziejus“ – Portalas „Kauno diena“, 2012-01-07, prieiga internetu <https://kauno.diena.lt/dienrastis/sokoladas/keliautojas-e.kolevaitis:-etiopija---salis-muziejus-400463>
12. Ščiglienė Vaida. Kultūrinio turizmo sritys ir jų ypatumai: kūrybingos veiklos modeliai – Acta Academiae Artium Vilnensis / 72, 2014, prieiga internetu https://leidykla.vda.lt/Files/file/Acta_72/Acta_72_08_Vaida_%C5%A0%C4%8Digliene_141_1.pdf
13. Urbanavičienė Dalia. Etninės kultūros ugdymo reikšmė kultūrinio turizmo plėtrai – Regional Formation and Development Studies, Volume 23, Issue 3, 2017, prieiga internetu <https://e-journals.ku.lt/journal/RFDS/article/513/info>
14. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija – Lietuvos Respublikos Seimas, prieiga internetu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.278385>

Metodinę priemonę parengė lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja **Audronė Kuisytė-Zubkaitienė**

PRIEDAS NR. 1:

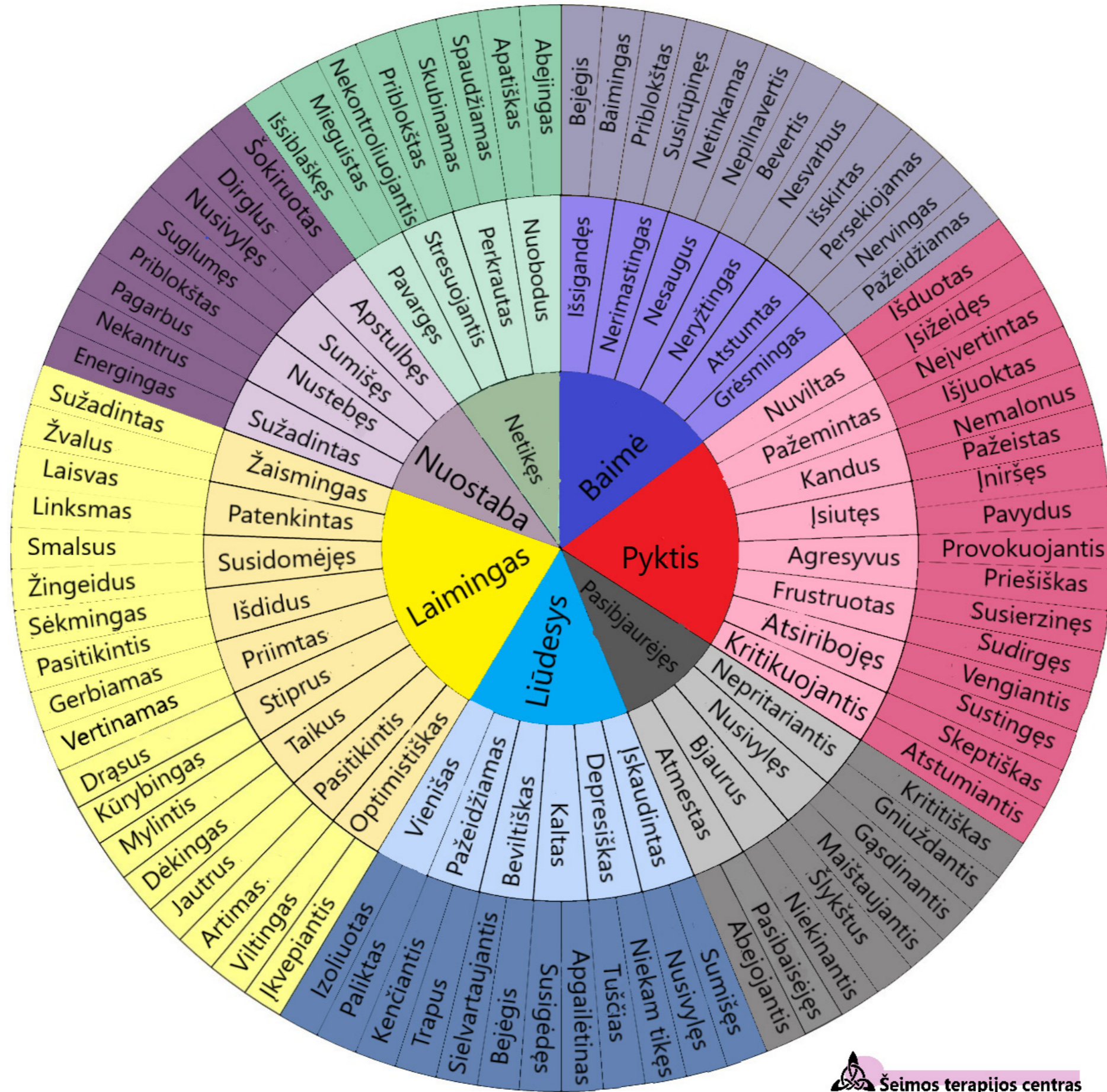
	Taip	Ne
Keliauti patinka, nes...		
mėgstu pažinti kitą kultūrą		
patinka naujovės		
noriu praplėsti pasaulėžiūrą		
siekiu patirti įvairių emocijų		
mėgstu pažinti žmones, su kuriais bendrauju, su jais keliaudamas(-a)		
matuoju pasaulio dydį		
tai puiki galimybė atitrūkti nuo kasdienybės		
keliaudamas(-a) pailsiu		
noriu palyginti savo šalį su kitomis		
visada keliauju su šeima, o ji man miela		
ruošiuosi emigruoti, ir kelionės man padeda pamatyti, kur norėčiau ateityje gyventi		
esu iššūkius mėgstantis žmogus, keliaujant pavyksta išbandyti save		
kita (įrašyti)		

PRIEDAS NR. 2:

Nuotraukos šaltinis – <https://www.willemtimmers.com/framing-the-other>

PRIEDAS NR. 3:

Nuotraukos šaltinis – <https://www.seimostc.lt/2020/02/17/kodel-svarbu-pazinti-emocijas/>

PRIEDAS NR. 4:

Pirminis įspūdis

Man patiko filmas apie mursius. Iš tikrųjų buvo labai įdomu sužinoti, kaip jie pradės elgtis, turistams atvykus, ir tai, kodėl jų moterų lūpos išstamptos.

Filmas įdomus, apie kitokią kultūrą. Sužinojau daug nauja. Tiesa, atmosfera nejauki, man susidarė įspūdis, kad tas kaimas ir žmonės tai zoologijos sodas, kad jie žvėrys. Turistai fotografavo juos ir mokėjo pinigais. Nors filmas įdomus, bet emocijos slogios. Susimąščiau apie tai, kaip jaučiasi tie žmonės, kurie fotografuojami, ir kaip jaučiasi fotografai tuo metu.

Vertinu prieštarinčiai. Viena vertus, piktina turistų elgesys. Žmonės ne gyvūnai ir ne daiktai. Kai važiuojame pas žmones, turime tikslą pabendrauti ar padėti. Šiuo atveju galėjo būti kartu fotografuojamasi, atvežama genties žmonėms maisto produktų. Teigiamai vertinu tik pačią intenciją supažindinti žmones, kurie niekada nebuvo Etiopijoje, su genties tradicijomis.

Filmas mane papiktino, nes esu tos nuomonės, kad tokios gentys, kaip mursių, turi būti neliečiamos, nemodernizuojamos. Tačiau šiame filme matyti, kad gentis jau pripratusi prie turistų, pinigų ir fotografijų. Genties žmonės

Galimas mokytojo(-os) komentaras

Kokį įsivaizdavimą apie jų elgesį su turistais turėjai? Kas pasitvirtino, kas nuneigta?

Kaip jaustumėsi (jautiesi) fotografuojama tu? Kokių filmo veikėjų jausmų įžvelgei?

Įsivaizduok savo kelionę į mursių gentį. Kaip pasiruoštumei prieš ten vykdamas(-a)?

Kaip elgtumeisi su žmonėmis, kurie atvyktų fotografuoti tavo šeimos?

Mokinio atsakymas į komentarą

Maniau, kad jie bus labai draugiški, nemaniau, kad prašys pinigų už nuotraukas. Pasitvirtino tai, kad buvo pora draugiškų žmonių, tačiau dauguma ne.

Manau, kad mursių kaimo žmonėms tai vienintelis būdas užsidirbti, todėl jie leidžia nepažįstamiems asmenims lakstyti po savo teritoriją ir jaučiasi neramūs, jiems nepatogu. Įsidėmėjau, kaip jautėsi fotografuojanti moteris. Jai buvo įdomu, atrodė laiminga, tačiau išvykusi apsiverkė, apmąstydamą tų žmonių gyvenimą. Aš nenoriu nei fotografuoti, nei būti fotografuojama.

Jeigu turėčiau keliauti į mursių gentį, pasiimčiau daug daug saldumynų vaikams, kad pažintų jų skonį, taip pat žaisliukų, o suaugusiesiems vežčiau papuošalų iš savo krašto. Vežčiau drabužių, maisto produktų.

Elgčiausi atsargiai ir stengčiausi prižiūrėti fotografus, kad jie fotografuotų tinkamai ir vėliau niekur nepublikuotų tų nuotraukų viešai.

vertinami kaip eksponatai, ir tai mane trikdė. Taip pat žeidė savanaudiškumu paremti turistų ir mursių santykiai; mursiai tik reikalavo pinigų, o turistai nuotraukų. Mano požiūriu, gentys turi gyventi taip, kaip pripratusios, puoselėti savo kultūrą, todėl baisėjausi ir Nyderlandų keliautojos įžvalgomis apie būtinybę padėti.

Kai turistai atvažiavo fotografuoti, tų gyventojų nesistengė suprasti, fotografavo tik dėl savų interesų, o vaikai turi pozuoti svetimiems žmonėms už pinigus, ir todėl mursių gentis laukia pinigų, o ne pagalbos.

Žiūrėdama filmą baisėjausi. Akivaizdu, kad genties žmonės patiria stoką, o jiems už fotografavimą duoda balionų. Būtų nemalonu, jei mane nufotografuotų ir duotų balioną. Nesupratau, kam nyderlandiečiams reikėjo tų nuotraukų.

Man atrodo, kad filme parodyta socialinė problema, kad skirtingų rasių ir tradicijų žmonės nėra pripratę vieni prie kity, ir man nelabai patiko, kad turistai fotografuoja žmones, tarsi jie būtų gyvūnai zoologijos sode, bet, kita vertus, taip jie užsidirba pinigų.

Filmas man pasirodė keistas ir nelabai suprantamas, nes buvo su subtitrais ir ne visada spėjau juos skaityti. Jeigu jis būtų lietuvių kalba, galbūt būtų įdomiau.

Kaip vertini tokį kultūrinį pokytį?

Kokių tokios elgsenos pavojų įžvelgi?

Kaip manai, kokių pavojų slypi šitaip užsidirbant?

Parašyk kelis dalykus, kurių nesupratai.

Neigiamai. Man atrodo svarbu padėti šioms žmonėms. Ne tik duoti jiems pinigų, bet ir maisto, padėti namus pasistatyti, nutiesti vandentiekį.

Manau, kad žmonės darosi agresyvūs, nes gyvena iš turistų pinigų. Vaikams toks pajamų šaltinis įprastas. Baisu pagalvoti, kas bus, kai jie užaugs, jeigu turistai neišgalės mokėti tiek, kiek jiems reikės, kad išgyventų.

Žmonės, kurie tokiu būdu užsidirba, praranda gebėjimą matyti save teisingai. Jie mano, kad yra kitokie, nepanašūs į kitus žmones, todėl turistai ir atvyksta jų fotografuoti, nors iš tikrųjų jie skiriasi nuo kity dėl savo tradicijų, o šiaip yra žmonės, kaip ir visi.

Nesupratau, ar turistė per mažai sumokėjo už nuotrauką, kas nepatiko mursei ir kodėl.

Man buvo įdomu žiūrėti į žmones, kurie buvo filme. Jie labai skiriasi nuo tų, kuriuos aš matau kasdien.

Apibūdink žmones, kuriuos regi kasdien, nurodyk bent du skirtumus.

Žmonės, kuriuos matau kasdien, neturi tokių lūpų nei auskarų, yra apsirengę.

Man nepatiko fotografavusi moteris, nes pati kalbėjo apie tai, kad toks elgesys nederamas, bet fotografavo ir netgi nenorėjo deramai sumokėti. Žvelgė į musių gentį kaip į gyvūnus zoologijos sode, o ne kaip į žmones.

Kokie požymiai sudaro sąlygas spręsti, kad į žmones žvelgiama kaip į gyvūnus?

Moteris negalvojo apie mūsų jausmus, nebuvo tolerantiška ir elgėsi nemandagiai. Pavyzdžiui, neatsisveikino su mūsų genties moterimi, nustūmė berniuką nuo fotografuojamos mergaitės, mušė vaikus, kurie norėjo atimti balionus.

Filmas buvo įdomus, nes daug sužinojau apie kitą kultūrą, tradicijas ir papročius. Bet mūsų vaikai ne itin išauklėti, ir į gentį nuvykusi moteris mėgino juos paauklėti, tačiau kartu pati elgėsi ne itin korektiškai. Pavyzdžiui, už nuotraukas ir įsigytus suvenyrus sumokėjo mažesnę sumą nei buvo prašoma. Apskritai filmas neblogas, bet vienam kartui. Daugiau nežiūrėčiau.

Kaip tai, ką matei filme, veiks tavo pačios elgesį su kitais žmonėmis?

Stengsiuosi visada būti dėmesinga. Ir, žinoma, už prekes ir paslaugas deramai atsilyginti.

Sunku apibūdinti, ką jaučiu. Gaila žmonių dėl jų gyvenimo sąlygų ir gyvenimo būdo, o žiūrėdama į moteris su lėkštelėmis lūpose jaučiau pasibjaurėjimą, nes man tai nėra gražu.

O kas tau gražu?

Šis filmas man labai neįprastas. Niekada nebūčiau pagalvojęs, kad pasaulyje yra tokių žmonių, kurie nežino, kiek jiems metų, nemoka skaičiuoti, nemoka tinkamai elgtis.

Ko nemokėjo mūsiai? Ko nemokėjo Nyderlandų turistė?

Filmas sužadino gailestį mūsiam. Man nepatiko, kad jiems reikia keisti išvaizdą, kad turistai norėtų fotografuoti. Be to, tos nuotraukos nebuvo natūralios, nes fotografuojanti moteris liepė jiems šypsotis.

Kokių galimybių matai, kaip padėti Afrikos genčių žmonėms?

Pirmiausia būtų gerai pagalvoti apie šios vietos ekonomiką ir edukaciją. Reikėtų pažiūrėti, ką moka šie žmonės, ir duoti jiems tinkamo darbo, o vaikus mokyti, kad galėtų išsirinkti profesijas ateityje. Taip pat pagalvoti apie lyčių lygybę, kad moteris ne tik prižiūrėtų vaikus. Svarbu ir pasirūpinti šalies ekonomika. Būtų gerai, kad šiems žmonėms duotų tinkamus būstus, kur galėtų gyventi, ir drabužių. Norint tai pasiekti, reikia, kad visos šalys padėtų.

Man patinka mūsų gentis, nes man patinka juodaodžiai. Labai įdomiai atrodo jų ištemptos lūpos ir ausys, dažai ant veidų, įdomūs ir jų drabužiai.

Filmas sukėlė neigiamų emocijų, nes buvo nemalonu žiūrėti, kokia mūsų gentis priklausoma nuo turistų, kaip skurdžiai gyvena. Palyginau savo gyvenimą su jų ir supratau, koks jis patogus. Pajutau gailestį. Antra vertus, šlykštu buvo ekrane matyti ištemptas lūpas.

Filmas „Statom į rėmus“ priverčia susimąstyti. Žiūrėdama galvojau apie turistų elgesį ir fotografijų prasmę. Prieš žiūrėdama aš netgi nemaniau, kad fotografijos taip stipriai gali pakeisti kieno nors gyvenimą, padaryti jį priklausomą.

Musių genties tradicija man neatrodė keista, nes pripratau toleruoti kitas tautas, jų papročius ir dėl to netgi

pamiršau, kad žmonių nuomonė gali skirtis nuo manosios, nes tokiomis temomis daug nekalbama.

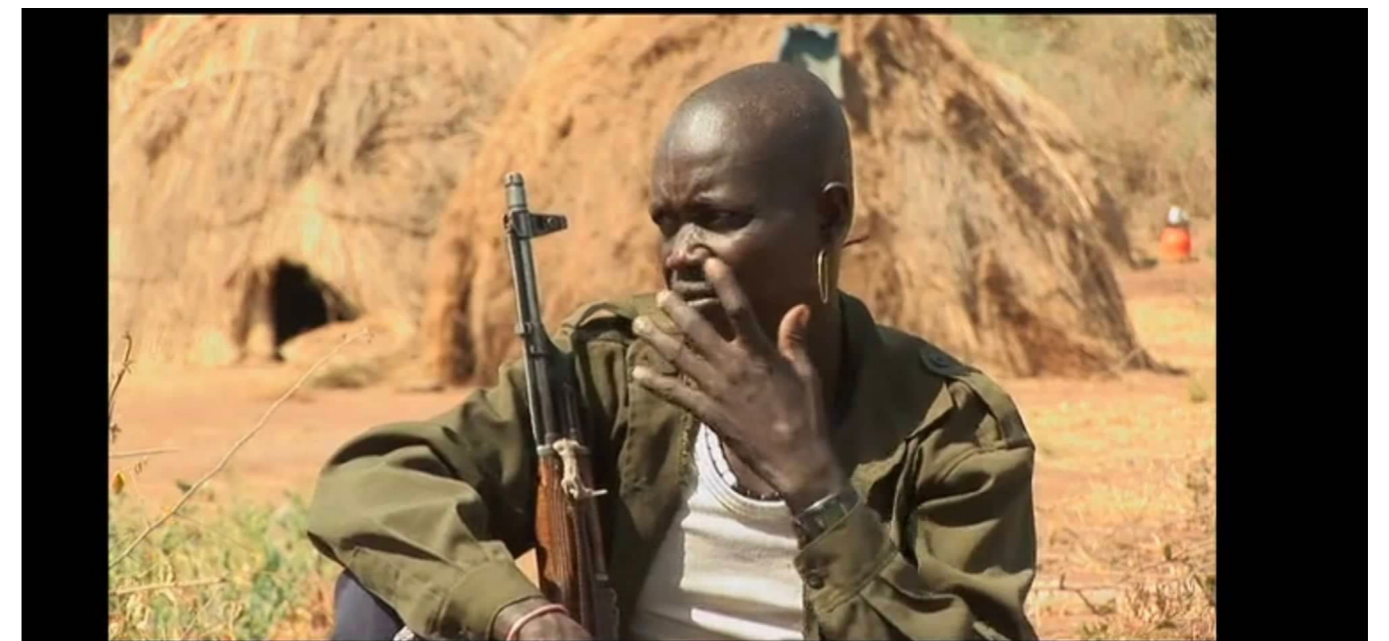
Man nepatiko moteris, kuri darė nuotraukas, nes pati sakė, kad situacija kenkia mursiams, bet fotografavo ir netgi buvo nemandagi jiems. Išvis ši turistų pramoga man atrodo keista, nes jie važiuoja kaip į zoologijos sodą. Tai labai trukdo genčiai, nes jos tradicijos nyksta.

Būtų įdomu sužinoti, ar musių mergaitės būdamos penkiolikos metų sutinka perpjauti lūpą, ar joms tai patinka ir ką jos apie tai galvoja. Galbūt tai yra baisus smurtas prieš paaugles?

PRIEDAS NR. 5:

PRIEDAS NR. 6:

PRIEDAS NR. 7:

PRIEDAS NR. 8:

PRIEDAS NR. 9:

PRIEDAS NR. 10:

PRIEDAS NR. 11:

PRIEDAS NR. 12:

